بؤیوتموسن قوجاغیندا ایگیدلرسن
ایگیدلیگی سن دنیایا گتیرمسن
آنا یوردو یوو امیزسان آذربایجان
محمد اشراقی

آتالماسوزلری

هامیسی سنین اولسون!(چئچی ینده دئیه رلر)

اون، بئش ده اوستونه قوی اولسون اون بئش!

ده ییرمانین آغزینا اؤلو سالسان دیری چیخارا!

دئیه سن بوینوزووون دیبی جیجیشیر!

اوشاقلیقدا خرجله دیکلرینی ییغیر!

ایکی قارنیم اولسایدی ایکیسینی ده ییرتاردیم!

قارداشلار ساواشدی ابله لر ایناندی!

قازان دئدی دیبیم قیزیلدی ،چؤمچه دئدی دولانیب چیخمیشام!

دابانلارین چکیلر!

دوزو یئییب دوز قابینی سیندیرما!

هر نه اکرسن اونو بیچرسن!

سی...مایير کی قارنیم آجارا!

داعوادا شیرنی پایلامازلار!

بیلمجه لر

تاخجادان دوشدو ، تاپ ایله دی ، گول چیچَک اونو هاپ ایله دی : سیچان ، پیشیک

تاختا دمیر ، گاه اَیلیر ، گاه دوزه لیر : بیچاق تاخیلسا گئدیر ، آچیلسا دورور : آیاق قابی ، باشماق

تای اوستونده قاراجا قول ، الینی وورما دالیدا دور : قیفیل

تولوق ایچینده آیران : گؤز

تورپاق دئییل داش دئییل ، قورو دئییل یاش دئییل ، بوینوزو وار قوچ دئییل ، قانادی وار قوش دئییل : که پَنَک

توت آغاجی اوزو پرده ، بارماق گزَر پرده پرده ، گاه دَرینده گاه زیلینده ، آغلار آه آه دیلینده : تار

تویدا دوییونده گزَر ، سَسی ائورنی بَزَر ، قابیرقاسی قات با قات ، گاه یاواش گاه بَرک گزَر : چالقی قورغوسی

تیکیشی یوخ ، قاتی یوخ : تولوق

تیققیر تیققیر اَزگیلر ، بیزه قوناق گلدیلر ، قویون کئچی یونوندن ائوه پالاز سَردیلر : کئچه

طنز داستان و حکم آذربایجان

*ننه اؤلن بیزووکیمی اولار.
*نوکر گئدیر مکه یه آغا گئدیر سید حمزه یه .
*نه دیندن کئچیر نه دیناردان .
وئردیگین بیر عباسی دیر ،دئییرسن هئریز خالچاسی چیخسین؟
*وئردیغین بیر یومورتا اونو دا بیرتا ییرتا .
وئرمه سن دوققوزو، یئیه سن توپوزو ،وئره سن اوتوزو
*وئره ن آشی ایچرلر .
*هارا ایشقیدی ؟ پیه بوجاغی !
*هارا گون اولسا قورودون اورا سره ر.

قیاشلر

پری لرین پریسی

رنجدوزان

کولوم سنه وئریب کونول آی پری لر پریسی
سندن آلا بیلمز اونو دای پریلر پریسی

بیلمیرم کی نه اوچون سنین قارشینا چیخاندا من
کیپریگین اوخ اولور قاشین یای پری لر پریسی

نه من دوزوم نه ده اوره گیم دوزورو سنسیز
دوزوم ده اولمور بیزلره تای پری لر پریسی

اولمادیق بیر گون حیات یولوندا شنلیک له هاماش
غم وئردی فلک بیزلره پای پری لر پریسی

تک الدن سس چیخماز درویش ده یالقیز سنده یالقیز
عومرومو اولور بوته هر زای پری لر پریسی

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
وبیر طایفا یا داخی اهل دل یئر صورتینده گؤرونر .زیراکی یئر، محل زراعت دیر وعمارت دیر و معرفت الهی دیر. شؤیله کی جمیع انسان قوت لرینی و اغذیه لرینی یئرده زراعت ائدرلر و اوندان تحصیل ائدرلر. صاحبدل داخی جمیع نسنه یه تحمل ائده و حلیم اولا و جمیع نسنه دن تحملی حضرت حق تعالادان اؤترو اولا .
شؤیله کی یئرده مسکنت واردیر ،صاحبدل داخی مسکنتلی و تواضع لو اولا . شؤیله کی یئر ،مجموع جواهیرین معدنی دیر وانواع جواهیر یئردن حاصیل اولار. صاحبدل داخی مجموع عاریفلرین معدنی دیرکی «:الناس معادن الذهب و القضه.»
-11-
آییتدیلار حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره العزیز -کی :حضرت طالیلری منع ائدیر مقالاتی مطالعه قیلماقدان وآیدیرکی حجاب دیر. چونکی حجاب ایمیش ،مشایخین مقالاتین نه ایچون یازدیلار؟
حضرت شیخ جاوابیندا بویوردوکی: مشایخلر و اهل دللر، گنج اسرار الهی یه یئتیشدیلر و حئیف چکیب تحسر ائدرلر کی: قوومو و قارداشلاری اول مرتبه دن محروم قالالار »دئییب گنج نامه ، بنیاد ائتدیلر تا کی قوومو و قبایبلی و طالیبلری بو گنج نامه [نی] مطالعه ائده لر و محفوظ اولالار و گنجی طلب ائده لر و اوندان ایچون بنیاد ائتمه دیلر کی مجرد مطالیعه ائده لر و داخی گنجی طلب ائتمه یه لر .
حیکایه
مثلا شونون کیمی کی بیر پادشاهین بیر نئچه طیفیل ،اوغلانلاری وار ایدی .آخیر عؤمورده اونلارین حاققیندا وصیت ائتدی وزیرینه، بو اوغلانلار امانتی دئییب ،هر بیری سی ایچون وزیر قاتیندا مال قویدو و گنج نامه داخی یازیباونا ایسمارلادی و آییتدی کی: شول وقت کی بو اوغلانلار حد بلوغیه ایریشه لر،هر جنسی کی پادشاهلیغا لاییق اولاسا، اونو پادشاه ائدین و گئری قالان اوغلانلارا مال وئرین . دئییب دونیادان نقل اتدی .
وزیر،گنج نامه نی حفظ ائتمیش ایدی. اول حد بلوغینه یئتیشن اوغلان کی پادشه اولموش ایدی، وزیر گنج نامه نی اونون الینه وئردی . اول داخی آلیب مطالعه قیلدی .
آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه کریمی مراغه ای

ادامه از شماره قبل و...
ناگفته نماند که مرحوم ذاکر هر هفته عزای حسینی را برپا می‌داشت و به همت این مرد وارسته مراغه‌ای هیئت شعرا و نوحه‌خوانان مراغه بنیان گذاشته شد و در آن زمان که مراغه فاقد انجمن ادبی بود، شعرا و ادبا در زیر بیرق عزای حسینی جمع می‌شدند و سرودهای خود را به مشتاقان عرضه می‌کردند و مورد نقد و بررسی و اصلاح قرار می‌گرفتند، و حسین کریمی نیز در این مجالس همراه پدر شرکت می‌جست و از آن بهره می‌برد.
حسین کریمی دستی به سر و صورت مغازه شمع‌ریزی پدر کشیده و در جوار آن به آب نبات‌پزی و سوجوق فروشی پرداخت تا اینکه در سال ۱۳۵۴ پدر را از دست داد و باز دکان پدری را ترک نگفت و همچنان جانشین پدر در دکان و در هیئت شعرا و نوحه‌خوانان بوده و زمام امور را با لیاقت و با تجربیاتی که از پدر اندوخته بود به‌دست گرفت.
استاد کریمی علاوه بر آثار گران‌بهایی که به نام رنگارنگ تدوین کرده‌اند دارای آثار ارزشمند و سوزناکی در مراثی خاندان آل عصمت و طهارت در ۱۸ جلد به شرح ذیل می‌باشد
۱۴ معصوم* انتقام کربلا* دریای اشک* گلشن عزا* بزم غم
آتشکده کریمی* غوغای انقلاب* احرام عشق* جلالت‌ها
کتاب غم* گلستان کریمی* بوستان کریمی
از کعبه تا کربلا، که تا به‌حال تجدید چاپ شده و در دسترس مشتاقان قرار گرفته است.
ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی
به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

یوسف و زلیخا

ناظم :حمدالله چلبی بن شمس الدین محمد ،رومی مشهور به «آق شمس الدین زاده»، متخلص به «حمدی » (متوفای سال ۹۰۹ ه./۴-۱۵۰۳ م).
موضوع :ادب منظوم /**زبان :**ترکی عثمانی .
آغاز :
«ذکر اولنماسه اول اسم الله
هر نه بشلنسه آخر اوله تباه
سوزکیم اولمایه آنده حمدخدا
ایرمز اندان صماخ جانه ندا .»
انجام: «قنده حال محب و قنده جیب
هر کشیه ازلدن اولدی نصیب
ددی ابتاسی یوس المشدر
المشی کم اولا که بولمشدر
گزارش متن :داستان منظوم یوسف و زلیخا است که به صورت مثنوی و به تقلید از یوسف و زلیخا اثر :«نورالیدن عبدالرحمن بن احمد ، جامی» (متوفای ۸۹۸ه./۹۶-۱۴۹۲)در سال ۸۹۷ ه./ ۱۴۹۱ م سروده و به سلطان بایزید خان وم (۹۱۸-۸۸۶ه./۱۵۱۲-۱۴۸۱ م) تقدیم داشته است . این مثنوی در آن زمان مقبولیت عامه را در پی داشته ،برخی گفته اند :
«مورث ذوقدر اهل دله
حمدینک یوسف و زلیخاسی
بی تردد جلا ویروب گیدرر
گوگل آیینه سنده کی پاسی »
شاعر در این منظومه پس از حمد و ثنای الهی و نعمت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و سلم و خلفا، پدر و مرشد خویش «آق شمس الدین »را ستوده و نیز ضمن داستان به پند و اندرزهای صوفیانه می پردازد .
گزارش نسخه : نوع خط: نسخ تاریخ کتابت: اسده ۱۱ ه./۱۶ م] عنوانها و نشانیها:شنگرف و لاجورد نوع کاغذ: فرنگی ،آهار مهره شده تعداد برگ :۱۷۲ تعداد سطر : ۱۷ اندازه متن : ۱۱×۵/۵ س اندازه جلد :۱۷/۵×۱۰ س نوع جلد: دو رو تیماج ؛ برون : قهوه ای تیره ، ضربی ،مجدول ،با ترنج و سر ترنج و لچک ترنج ؛درون : زرشکی فرسوده ،مجدول به طلا و ترنج کوچک .
ویژگیهای نسخه :
در حاشیه تصحیح گردیده است؛ نسخه دارای یک سرلوح محرابی سبک ترکی با زمینه لاجورد و نگاره های اسلیمی ،بازوبندی که میان آن به نام کتاب مزین شده است . برگها مجدول به طلا و خطوط مشکی می باشد و عناوین به رنگ شنگرف و لاجورد و به خط نسخ متمایل به توقیع نگاشته شده است . آثار اندکی از رطوبت و چربی روی برخی برگها دیده می شود .پشت برگ « ۱۷۰»گویا تملک «سید احمد عاریف افندی »آمده است .
عثمانلی مؤلفلری ،ج ۲ ،صص۱۳۶-۱۳۵ ؛فهرس المخطوطات التركيه العثمانيه في دارالكتب المصريه بالقاهره ،ج ۴،ص ۲۷۷ ؛کشف الظنون ،ج ۲ ،ص ۲۰۵۴ ؛هدیه العارفین ،ج ۱ ،ص ۳۳۵ ؛
«شماره ۹۶۹۲ مجموعه »

ایکی قونشو

بیری وار ایدی بیری یوخ ایدی ، کئچمیش زمانلاردا بیر ولایتده ایکی قونشو وارایدی . بونلاردان بیری آداملاری آلداتماقلا ، جوربه جور اگری یوللار لا وارلانیب تاجر اولموشدی . او بیری قونشو آلین تری ایله ، حلال زحمتله ایشله ییب ،ئوزونه ائو -ائشیک ، باغ -باغچه دوزلتمیشدی . گونلرین بیرینده بو قونشولارین آراسیندا مباحثه دوشدی .
تاجر دئدی:
آی قونشو ، من گورورم سن گئجه -گوندوز ایشله -ییرسن ،آلین تری توکورسن اللرین قابار اولور .گل سنه آسان یوللا وار -دولت قازانماغین یولونی ئوگره دیم .
باغبان دئدی :
او نئجه یولدی ؟
تاجر دئدی :
آی قونشو ، اوجوز آل باها سات ، آداملاری آلدات ، نه یوللا اولورسا اولسون چال -چاپ اوندا هم وارین چوخ اولار ، هم ده جانین راحت .
باغبان دئدی :
یوخ قونشو ، من سن دئیه ن یوللا وارلانماق ایسته میرم .
انسان گرک ئوز الی نین زحمتی ایله ایشله ییب قازانا .
تاجر بوفکرله راضی لاشمادی .آرالاریندا خیلی مباحثه گئتدی .

آردی وار

رسوای جهان

ای ستمگر منی رسوای جهان ایلمیسن
گوزومون یاشینی چون دجله روان ایلمیسن

همنشین ایلمیسن دشمنی ای مایه ناز
رشگدن جانیم آلیب، باغریمی قان ایلمیسن

طنز شاعرلریمیز

موسی نعیمی

موسی نعیمی در سال ۱۳۶۹ شمسی در دهستان مولان از توابع شهرستان کلیبر به دنیا آمد . او از سال ۱۳۹۳ شمسی با تخلص نعیمی شعر می سراید و اشعاری با مضامین فرهنگی ،دینی و اجتماعی دارد .
نمونه ای از شعر او را می خوانید :
حاییف
ساده لیگین باغین سولدوردوق یامان
او گئچن گونلره دورانا حاییف
الی سخاوتلی دیلی دوعالی
حق دئییب سئون اینسانا حاییف

او گوندن کی گلدی غربی کانال لار
چوخلار آلاهی ایمانی دانارلار
اعتیبار اعتیقاد اود دا یانار لار
آتالاردا اولان ایمانا حاییف

او گوندن کی اوغلان قاشلارین آلدی
قیز کیمی بینونا قیزیلی سالدی
شریعت یوللارین خورافات آلدی
بیزدن کوسن صاحیب زمانا حاییف

او گوندن کی قیزلار باشلارین آشدی
اعتیقاد پوزولوب برکت قاشدی
کئف یئرینه آزار حدیندن آشدی
طبیب آختاردیقی درمانا حاییف

نعیمی بو دونیا سونونا چاتیر
چوخلار حق دینی نی دینارا ساتیر
ساده لیک کؤچ یوکون اتلارا چاتیر
بزه نیب گئدن او کروانا حاییف

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخنه بیرباخیش

-۷-

مرثیه ادبیاتی

گئچمیش سایی نین آردی و....
اوشاقلیق چاغیمیزدان دویدوغوموز و خاطریمیزده قالان نوحه لرین چوخو صراف ین دیر . صراف ین اوندان سونرا گلن شاعرلره او جمله دن شهریارا دا تأثیری اولموشدور. اوستاد شهریارین بعضی تورکجه غزللرینده صراف ین غزللرینده کی سؤزلر تشبیه لر و ایفاده اوسلوبونا بنزه ر لیکلر واردیر. نمونه اوچون صراف دان بیر نوحه و بیر ده غزل نقل ائدیریک :
امام حسین ین اوغلو علی اکبرین آناسیندان وداع نوحه سی :
گل حلال ائیله منی عازم میدانم آنا
بیر دقیقه سنه بو خیمه (چادیر)ده مهمانم آنا
چون وئریب سرور لب تشنه منه اذن جهاد
ائیله ییب خاطر ناشادیمی بیر حرفله شاد
امام حسین ین اوغلو علی اکبرین آناسیندان وداع نوحه سی :

گل حلال ائیله منی عازم میدانم آنا
بیر دقیقه سنه بو خیمه (چادیر)ده مهمانم آنا
چون وئریب سرور لب تشنه منه اذن جهاد
ائیله ییب خاطر ناشادیمی بیر حرفله شاد

قالماییب حسرتیم عالمده بودور عین مراد
خاک پایینداا فدای ره جانانم آنا
بی ادب سانما منی بسکی واریمدیر عطشیم
قورویوب غنچه دوداغیم اودی خندانم آنا

ایچمه رم سو گئده رم مجلس جانانا سوسوز
جد و جهدیم بودور ایمدی بویانام قانا سوسوز
باغلانیب سو یولو صد شوکر آچیقدیر ره عشق
کربلا دشتی اولوب محضر شاهنشه عشق

کشته عشقله مملو (دولو)دی قوربانگه عشق
قوی گئدیم منده وئریم جان،سنه قوربانام آنا
یاز دوباره (تکرار)بو سؤزو دفتر صرافه رضا
گل حلال ائیله منی عازم میدانم آنا

ایندی غزللریندن بیر اؤرنک :
پریوشلر همیشه رسمدیر عشاقه ناز ائیلر
منیم یاریمدا انصاف و مروت چوخدور از ائیلر
خیال کاکول مشکینه گؤنلوم اولدو پیچیده
بو عؤمر کوته (قیسا)ایلن صحبت زولف دراز ائیلر
آردی وار